

Sygn. akt I ACa 849/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 stycznia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Lucyna Świdorska-Pilis
Sędziowie :	SA Tomasz Ślęzak SO del. Ewa Solecka (spr.)
Protokolant :	Anna Wieczorek

po rozpoznaniu w dniu 22 stycznia 2015 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa T. M.

przeciwko A. T.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej

z dnia 24 lipca 2014 r., sygn. akt I C 154/14,

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Bielsku-Białej, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

I ACa 849/14

UZASADNIENIE

T. M. domagał się zasądzenia od pozwanej A. T. kwoty 120.000 euro wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 19.10.2012 r. twierdząc, że strony zawarły ustną umowę pożyczki kwoty dochodzonej pozwem, której pozwana powodowi nie zwróciła.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości. Zaprzeczyła, aby strony zawierały umowę pożyczki.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 7.217 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu Sąd stwierdził, iż powództwo okazało się oczywiście bezzasadne i podlegało oddaleniu bez potrzeby czynienia szczegółowych ustaleń faktycznych.

Przepis art. 720 § 2 k.c. stanowi, że umowa pożyczki, której wartość przenosi pięćset złotych, powinna być stwierdzona pismem, a zgodnie z art. 74 § 1 k.c. zastrzeżenie formy pisemnej bez rygoru nieważności ma ten skutek, że w razie niezachowania zastrzeżonej formy nie jest w sporze dopuszczalny dowód ze świadków ani dowód z przesłuchania stron na fakt dokonania czynności, to jednakże mimo niezachowania formy pisemnej przewidzianej dla celów dowodowych, dowód ze świadków lub dowód z przesłuchania stron jest dopuszczalny, jeżeli obie strony wyrażą na to zgodę, jeżeli żąda tego konsument w sporze z przedsiębiorcą albo jeżeli fakt dokonania czynności prawnej będzie uprawdopodobniony za pomocą pisma (art. 74 § 2 k.c.). W niniejszej sprawie bezspornym było, że strony nie zawarły umowy pożyczki w formie pisemnej. Skoro wedle twierdzeń powoda kwota pożyczki miała wynosić 120.000 euro, to dla takiej umowy wymagana była forma pisemna, zastrzeżona dla celów dowodowych. Wobec faktu, że nie zaszła żadna z przesłanek umożliwiających przesłuchanie świadków i stron na fakt dokonania czynności, tj. brak było zgody obu stron czy uprawdopodobnienia dokonania czynności prawnej za pomocą pisma, wnioski powoda zmierzające do wykazywania zawarcia umowy za pomocą osobowych źródeł dowodowych podlegały oddaleniu, jako niedopuszczalne. Brak było także podstaw do przyjęcia, aby pismo wzywające do zwrotu pożyczki mogło być uznane za uprawdopodobnienie zawarcia umowy za pomocą pisma, albowiem wezwania do zapłaty, które wystosował pełnomocnik powoda kilka lat po domniemanej pożyczce, nie sposób traktować jako uprawdopodobnienia dokonania czynności prawnej. Oddalić należało także wnioski dowodowe powoda o dopuszczenie dowodu z wydruków sporządzonych w języku obcym, a złożonych po blisko roku od złożenia pozwu bez tłumaczeń. Po pierwsze powód nie wyjaśniał bliżej, jakie konkretnie okoliczności miały być wykazywane za pomocą tych wydruków, a ponadto ewentualne przeprowadzenie dowodu z tych wydruków skutkowałoby zwłoką w postępowaniu, wobec konieczności zobowiązania strony do złożenia ich tłumaczeń. Tym samym na podstawie art. 207 § 6 k.p.c. wnioski w tym zakresie należało oddalić.

Z powyższych względów Sąd pierwszej instancji uznał, że wobec braku wykazania faktu zawarcia umowy pożyczki zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa, powództwo o zwrot domniemanej pożyczki należało oddalić, co nie wyklucza ewentualnego domagania się rozliczenia stron na innej podstawie.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art.98 § 1 i 3 k.p.c.

Powód wniósł apelację od powyższego wyroku, zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

naruszenie przepisów prawa procesowego tj. art. 227 k.p.c. i art. 246 k.p.c. w związku z art. 74 §2 k.c. poprzez oddalenie dowodów powoda, a w szczególności tj. wyciągu z rachunków bankowych oraz przesłuchania świadków i stron na okoliczność zawarcia pomiędzy stronami umowy pożyczki, niedopuszczenia dowodów wyciągów z kont powoda i pozwanej na okoliczność przepływu środków - tłumaczenia de facto nie mają tutaj znaczenia, albowiem na rachunkach widoczne są cyfry oraz określenia waluty, które w języku obcym brzmią tak samo jak w języku polskim;

naruszenie przepisów prawa procesowego - art. 233 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające m.in. na błędnym uznaniu, że powód nie wyjaśnił jakie okoliczności miały być wykazane za pomocą wydruku z rachunku bankowego powoda oraz że przeprowadzenie dowodu z tego wniosku dowodowego skutkowałoby jedynie zwłoką w postępowaniu, co w konsekwencji doprowadziło do bezzasadnego oddalenia pozwu poprzez pominięcie przy ocenie materiału dowodowego dopuszczonych dowodów w postaci wyciągu z rachunku pozwanego wraz z tłumaczeniem na język polski potwierdzającego dokonanie przelewu środków w kwocie 120 000 euro na konto pozwanej oraz pominięcie w swojej ocenie wypowiedzenia umowy pożyczki,

3. naruszenie art. 74 §2 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie polegające na bezpodstawnym odmówieniu dopuszczenia środków dowodowych w sytuacji kiedy z materiału dowodowego wynika, iż pisemnym dowodem który uprawdopodobnił zawarcie umowy pożyczki jest potwierdzenie przelewu kwoty pożyczki z konta powoda na konto

pozwanej, pisemne wypowiedzenie umowy pożyczki oraz w sytuacji kiedy strony żadną przeprowadzenia dowodu z przesłuchania świadków oraz stron;

4. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia polegający na uznaniu, iż powód nie zawarł z pozwaną umowy pożyczki oraz że strony mimo niezachowania formy pisemnej przewidzianej dla celów dowodowych nie wyraziły zgody na przesłuchanie świadków i stron - pozwana również chciała przeprowadzić dowód z przesłuchania świadków oraz stron co znalazło wyraz odpowiednio w odpowiedzi na pozew (powołano świadków) oraz na rozprawie zwróciła się do Sądu z pytaniem kiedy będzie miało miejsce przesłuchanie stron - vide: nagranie z rozprawy, a ponadto do Sądu z pozwem zostało dostarczone potwierdzenie z banku świadczące o „przelaniu” z konta powoda na rzecz pozwanej kwoty 120 000,00euro, co następnie na rozprawie ponownie dostarczono wraz z tłumaczeniem na język polski (vide: k. 122 i dalsze akt - tłumaczenie potwierdzenia przelewu kwoty 120 000,00 euro na rzecz pozwanej) - przedmiotowe jest dowodem na piśmie, który uprawdopodobnił dokonanie pożyczki. Ponadto Sąd w ogóle nie wziął pod uwagę dowodu pisemnego w postaci wypowiedzenia umowy pożyczki, który również znajduje się w aktach sprawy.

Wskazując na powyższe uchybienia powód wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego orzeczenia w całości i wnoszę o uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenie na rzecz powoda kwoty 120 000, 00 euro wraz odsetkami ustawowymi zgodnie z żądaniem pozwu albo ewentualnie o uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania z pozostawieniem rozstrzygnięcia o kosztach temu sądowi,
2. przeprowadzenie dowodu z wyciągu z rachunku bankowego powoda wraz z uwierzytelnionym tłumaczeniem oraz przeprowadzenie dowodu z przesłuchania stron i świadków na okoliczność wykazania, że strony zawarły umowę pożyczki - wnioski te były już składane na etapie postępowania przed Sądem I instancji, które Sąd bezzasadnie pominął. Dopuszczeni pozostałych dowodów, które Sąd oddalił – powód wniósł w tym zakresie zastrzeżenie do protokołu
3. zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja była zasadna.

Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo uznając, iż fakt zawarcia przedmiotowej umowy pożyczki, z której powód wywodzi swe żądanie, nie został wykazany. Bezspornym było, że mimo wymogu z art.720 § 2 kc, kwestionowana przez pozwaną umowa nie została stwierdzona pismem. Natomiast zaoferowane przez powoda dowody z zeznań świadków na okoliczność jej zawarcia Sąd Okręgowy oddalił jako niedopuszczalne w świetle dyspozycji art. 74§1 kc. Prawdopodobnie tej właśnie oceny Sądu pierwszej instancji była kluczowa w niniejszej sprawie, gdyż przesądziła o wyniku procesu.

Powołany wyżej art.74§1 kc stanowi, że zastrzeżenie formy pisemnej bez rygoru nieważności ma ten skutek, że w razie niezachowania zastrzeżonej formy nie jest w sporze dopuszczalny dowód ze świadków ani dowód z przesłuchania stron na fakt dokonania czynności. W paragrafie 2 tegoż przepisu wskazane zostały wyjątkowe sytuacje, gdy mimo niezachowania formy pisemnej przewidzianej dla celów dowodowych, dowód ze świadków lub dowód z przesłuchania stron jest dopuszczalny. Jest to możliwe, jeżeli obie strony wyrażą na to zgodę, jeżeli żąda tego konsument w sporze z przedsiębiorcą albo jeżeli fakt dokonania czynności prawnej będzie uprawdopodobniony za pomocą pisma.

Słusznie uznał Sąd Okręgowy, że w niniejszej sprawie nie miało miejsca wyrażenie zgody pozwanej na przeprowadzenie spornych dowodów. W tym zakresie zarzuty apelacji są bezzasadne. Twierdzenie powoda, jakoby z faktu, że obie strony złożyły wnioski o przesłuchanie świadków i stron wynikało, iż wyraziły zgodę, o której mowa w art. 74§2 kc, było chybione. W odpowiedzi na pozew zawnioskowani zostali świadkowie na okoliczność istnienia pomiędzy

stronami konkubinatu, a także przyczynienia się pozwanej do powstania majątku stron, przekazywania przez pozwaną powodowi środków pieniężnych w gotówce, przy czym ta ostatnia kwestia podlegać miała dowodowi w kontekście twierdzenia pozwanej, że środki, jakie powód przelewał na jej konto -stanowiące według niej majątek wspólny- zostały następnie przez niego w różnych kwotach wypłacone (k.52-54). Nie było to zatem wyrażenie zgody na przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków i stron na okoliczność zawarcia umowy pożyczki, o której mowa w art. 74§ 2 kc.

Natomiast co do drugiej podniesionej w apelacji okoliczności, a mianowicie uprawdopodobnienia przez powoda faktu dokonania czynności prawnej za pomocą pisma, stwierdzić należało, że zarzut ten należało uwzględnić.

Do pozwu dołączony został sporządzony w języku obcym, bardzo słabo czytelny, wydrukowany małą, znacznie zmniejszoną w stosunku do oryginału czcionką wydruk operacji bankowych z niewiadomego banku. Nie zaznaczono tam w żaden sposób, która pozycja tam się znajdująca obrazuje operację bankową przedstawianą Sądowi jako dowód w sprawie (k.5). Natomiast wraz z pismem procesowym datowanym 23 lipca 2014 r., na złożenie którego Sąd wyraził zgodę w dniu 24 lipca 2014 r., powód złożył kilkadziesiąt stron wydruku operacji bankowych w języku obcym, podając, że przedstawia je na okoliczność twierdzeń przedstawionych wcześniej w powołanym piśmie („na dowód powyższych twierdzeń”), które dotyczyły wielu kwestii, w tym przebiegu i skutków prawnych konkubinatu stron, kwestii przyczynienia się pozwanej do powstania majątku powoda, zwrotu powodowi spornych środków. Sąd Okręgowy miał więc rację stwierdzając w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że powód nie wyjaśnił w piśmie z 23 lipca 2014 r. w sposób należyty, jakie konkretne okoliczności miałyby zostać wykazane za pomocą konkretnych złożonych wydruków. Podkreślić należy, że i tym razem prezentując wydruki kilkuset operacji bankowych powód nie zazaczył w żaden sposób, który z nich przedkładany jest Sądowi na dowód dokonania spornego przelewu, a które – na inne okoliczności (k. 74-260).

Powód reprezentowany je w sprawie przez profesjonalnego pełnomocnika. Przedstawione wyżej okoliczności, a zwłaszcza niechlujna forma dołączonego do pozwu dokumentu, który stanowić miał przecież zasadniczy dowód w sprawie jako początek dowodu na piśmie co do faktu udzielenia spornej pożyczki, świadczy o braku szacunku dla Sądu i przeciwnika procesowego.

W doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się, że do uprawdopodobnienia faktu dokonania czynności prawnej posłużyć może nie tylko podpisane pismo spełniające kryteria dokumentu prywatnego, czy urzędowego, ale także każda wzmianka, zapisek czy informacja zawierająca treść bezpośrednio lub pośrednio wskazującą, że określona czynność prawna doszła do skutku. Pismo, o którym mówi art. 74 § 2 k.c. nie ma stanowić dowodu dokonania czynności prawnej, lecz jedynie stwarzać podstawy do przypuszczeń, że czynność nastąpiła, zaś sam fakt jej podjęcia ma być dopiero udowodniany zeznaniami świadków i stron. Początkiem dowodu na piśmie, czyli dokumentem wykazującym, iż czynność została dokonana, może być każdy dokument, którego treść bezpośrednio lub pośrednio wskazuje na fakt dokonania czynności, w tym także dowód wpłaty (vide-wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 14 stycznia 2014 r., I ACa 700/13,LEX nr 1444918).

Na wydruku dołączonym do pozwu w sprawie niniejszej znajduje się zapis o dokonanym 16 kwietnia 2008 r. przelewie z konta powoda na rzecz A. T. kwoty 120.000 euro. Można uznać, że jest to wystarczające uprawdopodobnienie, iż sporna czynność prawna miała miejsce, skutkujące dopuszczalnością przeprowadzenia dowodów z zeznań świadków i stron na tę okoliczność. W pozwie wskazano kwotę takiego przelewu i datę 17 kwietnia 2008 r. gdy miał zostać dokonany, zaś „wyciąg z rachunku bankowego powoda” wymieniony został jako dowód po przytoczeniu tych twierdzeń faktycznych (k.3).

Skoro zatem spełniony został wymóg z art. 74§2 kc, oddalenie wniosków dowodowych powoda o przesłuchanie świadków i stron było niezasadne i prowadziło do niesłusznego, przedwczesnego uznania, że zasadność powództwa nie została wykazana. Prowadzi to do wniosku, że rozstrzygnięcie sprawy będzie możliwe dopiero po przeprowadzeniu niesłusznie pominiętych dowodów.

Wobec powyższego, apelacja okazała się skuteczna, a zaskarżony wyrok podlegał uchyleniu.

Sąd Apelacyjny jest sądem meriti, jednakże w niniejszym przypadku rozpoznanie przez niego sprawy nie było możliwe ani zasadne. Zachodziła bowiem przesłanka z art. 386 § 4 kpc, na mocy którego sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Nie ulega wątpliwości, że istota sprawy (kwestia, czy sporna kwota została pozwanej udzielona jako pożyczka, czy doszło do jej zwrotu w całości lub części) - nie została rozpoznana w toku postępowania przed sądem pierwszej instancji. Zbadanie wszystkich istotnych w tym zakresie okoliczności wymagać będzie przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Z przedstawionych przyczyn, Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji, na mocy powołanego art. 386 § 4 kpc, zaś o kosztach postępowania apelacyjnego - na zasadzie art. 108 § 2 kpc.